

γιος ὁ Σουγδουρῆς, ὅστις διὰ τῶν μαθημάτων του ὑπὸ πάντων ὁμολογεῖται ὅτι διέδωκε τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐν τῇ πρότερον καταβεβαρῶμένη Εὐρωπαϊκῇ Τουρκίᾳ, Βησσαρίων ὁ Μακρῆς ὁ Γραμματικὸς, ὁ ἱερεὺς Ἀναστάσιος Παπᾶ Βασιλείου ὁ Μαθηματικὸς καὶ ὁ Ἀνθρακίτης Μεθόδιος ὁ εἰσαγαγὼν εἰς τὰ Ἰωάννινα τὰς γεωμετρικὰς γνώσεις καὶ μεταφράσας διάφορα μαθηματικὰ βιβλία ἐκ τῆς Λατινικῆς. Οἱ πτωχοὶ μαθηταὶ ἐτρέφοντο, ἐνεδύοντο, ἐλάμβανον βιβλία καὶ αὐτὴν τὴν ὕλην τὴν γραφικὴν δαπάνη τοῦ σχολείου καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐξήρχοντο νέοι πεποικισμένοι μὲ ἱκανὰς γνώσεις. Μαθηταὶ τῆς σχολῆς τῶν Ἰωαννίνων ὑπῆρξαν οἱ διδάσκαλοι τῶν πόλεων Μεσόβου, Λαρίσσης, Τυρνάβου, Θεσσαλονίκης, Ἀδριανουπόλεως κτλ. Εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα καὶ εἰς αὐτὴν ἔτι τὴν Κωνσταντινούπολιν μετεφέρθησαν αἱ γνώσεις αἱ ἐπιστημονικαὶ τῆς τῶν Ἰωαννίνων σχολῆς. Ταῦτα τὰ προϊόντα τῆς ἐν Ἰωαννίνοις σχολῆς, τῆς καλουμένης Σχολῆς τοῦ Γκιούμα.

Δευτέρα τῶν Ἰωαννίνων σχολῇ οὐ μικρὸν καὶ αὕτη συνετέλεσασα πρὸς φωτισμὸν τοῦ γένους, εἶναι ἡ καλουμένη Μαρουτσική. Ταύτης πρῶτος διδάσκαλος ἦν ὁ ἀβιάνατος διὰ τὴν σοφίαν καὶ φιλολογίαν Ἐλευθέριος ὁ Βούλγαρις. Ἐκ τῆς σχολῆς ταύτης ἦν ὁ περίδοξος Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης, Νικόλαος ὁ Ζαρζούλης καὶ τόσοι ἄλλοι.

Ἡ μεγίστη ὅμως ὠφέλεια ὁμολογουμένως προῆλθεν ἐκ τῆς Θετταλικῆς πολίχνης Τυρνάβου. Πάντοτε σοφοὶ διδάσκαλοι διηύθυνον τὴν σχολὴν, οἷον Ἀλέξανδρος ὁ Τυρναβίτης, Ἰωάννης ὁ ἐξ Ἀγράφων καὶ ὁ ἐξ Ἰωαννίνων Λάμπρος ὁ Πάσχου. Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι ἦσαν μαθηταὶ τῆς ἐν Ἰωαννίνοις σχολῆς τοῦ Γκιούμα. Τούτους διεδέξατο μετὰ ταῦτα ἀνὴρ, οὐ τὸ κλέος αἰδίδιον ἔσεται. Ὁ ἀνὴρ δὲ οὗτος εἶναι ὁ Ἰωάννης Δημητριάδης Πέζαρος, ὁ ἐπικαλούμενος Κωφός.